

Stichting
Werkgroep Groenbeheer Nootdorp-Leidschendam
www.wgnl.nl

Proefproject perceelsverbindingen

Leidschendam-Voorburg-Stompwijk-Zoetermeer

2023

Midlife
Monitoring Solutions

KKW03

076°F 24°C

24/05/2023

17:47:28

Inhoudsopgave

Aanleiding	1
Locatieomschrijving	1
Ervaringen uit voorgaande jaren	1
Maatregel.....	2
Observaties	3
Kuikenbrug B	3
Wat is er nog meer waargenomen [B]	4
Kuikenbrug A	5
Wat is er nog meer waargenomen [A]	6
Ringacties	8
Herlegsels.....	8
Waarneming.....	9
Conclusie	9

Foto bij de voorplaat: *Camerafoto vliegvlugge jonge kievit op punt van uitvliegen*

Proefproject perceelsverbindingen
4 september 2023

Opsteller:
Ing. M.F.J. van de Reep
Weidevogelcoördinator St. WGNL
reepos@casema.nl

Aanleiding

Ondanks de vele nesten en de beschermingsactiviteiten zijn er de afgelopen jaren vrijwel geen jonge kieviten vliegvlug geworden. Om te kijken of wij daar verandering in kunnen aanbrengen hebben we naar oplossingen gezocht.

Onze gedachten gingen uit naar verbindingen. Van verschillende kanten werd ons dit afgeraden omdat veel groepen juist oplossingen toepassen die het voor grondpredatoren lastig maken om eenvoudig te wisselen van perceel. Sommige vrijwilligersgroepen plaatsen zelfs een gazen hek op een verbindingsbrug tussen percelen.

Uit veldwaarnemingen blijkt dat dit soort hindernissen geen effect opleveren. Bovendien kunnen grondpredatoren sloten heel goed overspringen of overzwemmen. Zelfs hermelijnen passeren sloten met veelal een Woelrat in de bek. Zij zoeken dan geen overgangen op maar gaan in een rechte lijn op hun doel af.

Locatieomschrijving

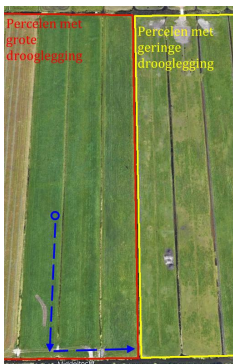
- Het betreft hier percelen met een grote drooglegging [is het verschil in hoogte tussen het waterpeil in de sloot en het maaiveld] en steile slootkanten. Een drooglegging van 1,1 meter is hier niet uitzonderlijk.
- De vogels broeden over het algemeen tussen de Noord- en de Zuidtocht.
- De percelen zijn gemiddeld 40 meter breed en 500 meter lang.
- De kieviten broeden voornamelijk op het akkerland [maïsland].
- De percelen zijn uitsluitend langs de Noordtocht met elkaar verbonden.
- De drooglegging tussen de graslandpercelen is geringer maar de oevers zijn toch nog te stijl.

Ervaringen uit voorgaande jaren

De nestpredatie in de eifase wisselt per jaar maar ligt gemiddeld op 13%. Nestpredatie is dus een ondergeschikt probleem op deze percelen. De gemiddeld nestpredatie in het hele gebied ligt hoger.

Bij het bewerken van het akkerlandperceel zijn groepjes kievitkuikens overgezet naar het aangrenzende reeds gemaaide graslandperceel. Niet alle oudervogels zochten hun kuikens weer even snel op. Een tweetal kuikens probeerde aansluiting te zoeken bij een drietal kuikens waarvan het vrouwtje wel snel bij haar jongen was neergestreken. Tot mijn verbazing rende het vrouwtje van de drie kuikens snel op de kuikens af die aansluiting bij haar jongen probeerde te zoeken. Binnen enkele tellen werden de twee kuikens met een ferme tik op de kop tot de orde geroepen. Toen de kuikens aansluiting bleven zoeken volgde een tweede tik waarop de kuikens voor dood achterbleven.

Bij een eerdere waarneming van een kievitvrouwtje dat de kuikens over een sloot, met een grote drooglegging, naar de overkant probeerde te roepen zagen we de kuikens aan de roep van de ouder gehoorzaamde en in de sloot springen. Helaas lukte het de kuikens niet om de oever aan de overkant op te klimmen. Voor dat er een schepnet was gevonden lagen twee van de vier kuikens uitgeput en dood in de sloot. De overige twee konden met het schepnet worden gered.

Heel vaak lokken de vrouwtjes hun jongen naar de plek waar zij zelf, in de broedpauzes, naar voedsel zoeken. Dat kan soms meerdere percelen verderop zijn. Bij een gekleurd vrouwtje zagen we dat ze, om de sloten met een grote drooglegging te vermijden, de vier jongen over een grote afstand naar de voedselplek bracht door langs gebaande paden te lopen. Zie schets met blauwe lijn hiernaast. Uiteindelijk zijn twee van deze jongen vliegvlug geworden. Ze hielden zich dan ook voorbeeldig aan de opdracht van moeders om zich bij het minste of geringste te verstoppen in de diepe hoefafdrukken van de paarden in de oever. Vee in de nabijheid heeft dus een meerwaarde!

Overwegingen en maatregelen.

De agrariërs M&P Ammerlaan [M&P] gaan de voorbereidende werkzaamheden voor het seizoen 2023 anders aanpakken.

Het beschermen van de nesten vraagt veel van de agrariërs en de Weidewachters als de mest wordt uitgereden in het broedseizoen. Het broedseizoen begint gemiddeld rond 10 maart.

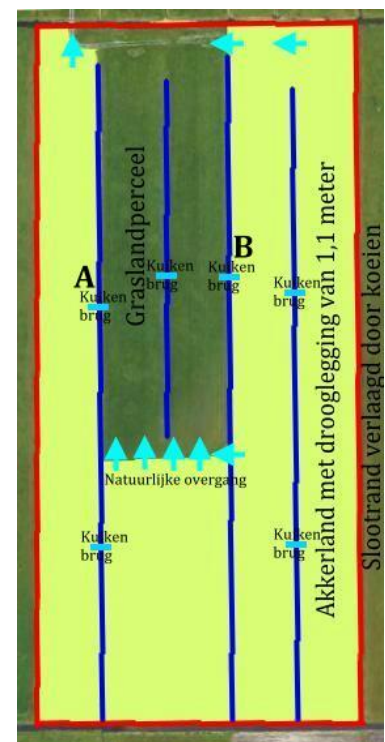
In eerdere jaren zijn de nesten steeds afgedekt bij het werken met de wallenfrees en het uitrijden van de mest, een intensief klusje. M&P hebben er dit jaar voor gekozen om het frezen van de slootkanten en het uitrijden van de mest vóór aanvang van het broedseizoen af te ronden.

Mais heeft om goed te kiemen en voor een snelle doorgroei een grondtemperatuur nodig van 11°C. Voorafgaan aan het zaaien moet de grond geploegd en geroterd worden. Door deze werkzaamheden zo kort mogelijk voor het zaaien te plannen zijn de kuikens van de vroege legfels al in staat om zich snel te verplaatsen en hebben ze minder de neiging om zich te verstoppen. Werkzaamheden en lopende kuikens is echter een niet wenselijke situatie. Het probleem is echter dat er voor de kuikens weinig mogelijkheden zijn om zich te verplaatsen naar andere percelen. Beter is het als de kuikens de kans wordt geboden om zich te kunnen verplaatsen naar aangrenzende percelen. Op de percelen van M&P is dat echter met de lange en smalle percelen, de grote drooglegging en de beperkte natuurlijke verbindingen niet mogelijk.

Als proef zijn er in 2023 zes extra overgangen gemaakt om de verplaatsing tussen de akkerlandpercelen en de graslandpercelen mogelijk te maken. Het grasland is door de ook hier behoorlijke drooglegging al vroeg in het jaar geschikt om te maaien. Tegen de tijd dat het bewerken van het akkerland begint is er dan alweer een voor kuikens aantrekkelijke hergroei. Gecombineerd met het niet uitmaaien van de slootranden geeft dit de kuikens een goed opgroei habitat. Op de schets rechts zijn de zes kuikenovergangen met een rechthoekige lichtblauwe kleur aangegeven. De lichtblauwe pijlen stellen de natuurlijke overgangen voor.

Maatregel

Omdat soms op korte termijn beslist wordt dat er werkzaamheden moeten plaatsvinden en dat niet altijd is te combineren met de dag waarop de Weidewachters [Pien, Stella en Fried] beschikbaar zijn, wordt wel elke week een gedeeltelijke of totale ronde gemaakt of er nog nieuwe nesten zijn. Tevens wordt eventuele predatie vastgesteld.

De kuikenbruggen bestaan uit een multiplexplaat van 18*61*122 mm. De plaat is geschroefd op twee houten regels van 50*75*122 mm. De materialen zijn beschikbaar gesteld door agrarisch collectief De Groene Klaver. En de veldmedewerker heeft geholpen bij het plaatsen.

Bij de twee kuikenbruggen [A en B] die verbinding maken tussen het akkerland en de graspercelen zijn camera's geplaatst om vast te stellen of de bruggen gebruikt worden en door wie. De camerabeelden worden met tussenpozen van 3-4 dagen uitgelezen.

Observaties

18 april Op de veldcamera's zijn de eerste kuikens zichtbaar. Op 13 april zijn er al veldwaarnemingen van kuikens. Let ook op het mooie opgroei habitat met veel kruiden en vooral insecten en een mooie dekking voor de kuikens. Zie foto hiernaast.

20 april Plaatsen zes loopbruggen.

1 mei Maaien graslandpercelen.

2 mei De eerste kuikens [De 3 Daltons] steken over op locatie B van het akkerland naar het graslandperceel.

17 mei Ploegen en roteren akkerlandpercelen.

22 mei Zaaïen mais [foto kuikenbrug B].

15 juni Maaïen graslandpercelen 2^e snee.

21 juni Injecteren mest op graslandpercelen door M&P. Aanwezige kuikens zijn ontzien.

Kuikenbrug B

2 mei de eerste gebruikers van de kuikenburg in beeld bij de oversteek van akkerland naar grasland.

8 mei niet alleen het gras groeit maar ook de kuiken groeien goed.

8 juni moeders houdt nog wel een oogje in het zeil. Het akkerland is inmiddels geploegd.

21 mei de vleugelspieren worden geoefend.

22 mei al een flink kuiken.

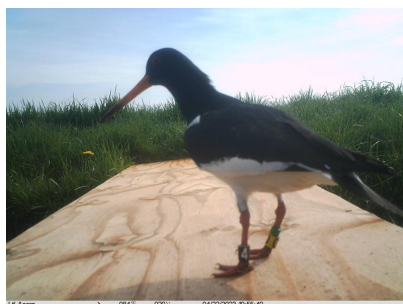
Wat is er nog meer waargenomen [B]

Een regelmatige bezoeker is de Bruine rat. Dit is een 'ware muis' net als onze huismuis. Echt ratten van formaat zijn er niet waargenomen. Je zou hier eerder een Woelrat verwachten een veel voorkomende woelmuis langs slootranden.

De dit jaar geringde bewoner van het scholeksterbalkon laat zich ook even zien.

Met regelmaat zien we ook de gele kwikstaarten. Ook meerdere malen met voedsel. Is dus een lokale broedvogel.

Een jonge hermelijn maakt een studie van de Gele kwikstaart.

De jonge havik rust even uit maar heeft veel onrust veroorzaakt. Alle vogels zijn op de vleugels.

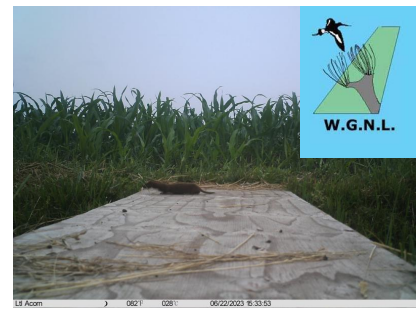

Op 21 mei wel een héél leuke waarneming. Nooit eerder gezien in deze polder een paartje patrijzen!

4 juni ook de eerste kat [K1] laat zich zien.

De Bunzig zagen we vorig jaar een kievitnest prederen. Ze zijn er dus nog steeds. Op 22 juni een nieuwteling in de polder. Hermelijnen zitten er volop maar de iets kleinere Wezel zagen we nog niet eerder in deze polder. [bijzonder waarneming]

Op 4 juli een Hermelijn voor de camera. Met zijn favoriete prooi, een Woelrat, het belangrijkste prooidier voor de Hermelijn.

Nog geen vijf kwartier zien we enkele spelende hermelijnen.

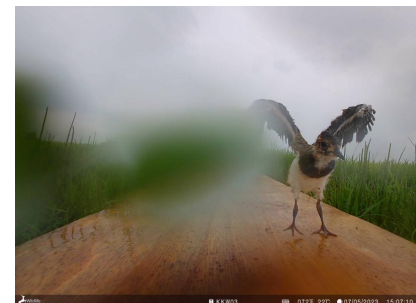
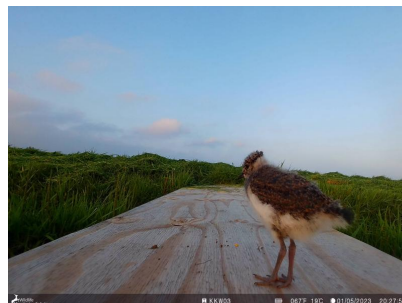
En hier is dan kat nr. 2 [K2] een zwarte.

2 juli en daar is ook kat nr. 3. [K3] Een rode. Zo te zien zit de groei er lekker in bij het maïs.

Kuikenbrug A

Al aardig groot gegroeid op het akkerland bekijkt dit jong het vers gemaaide grasperceel.

Even lekker de vleugelspijeren oefenen.

En kuikens alom.

Ook 's nachts zijn de kieviten actief.

Dat ging nog maar net goed.

Op 19 mei zien we hier de eerste jonge Kieviten vliegen.

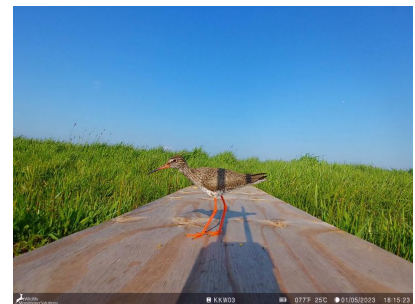
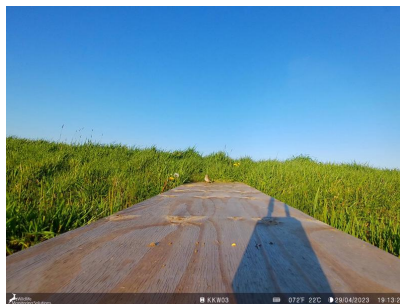
Nog even stretchen.

30 mei de laatste van de eerste leggronde vliegt uit.

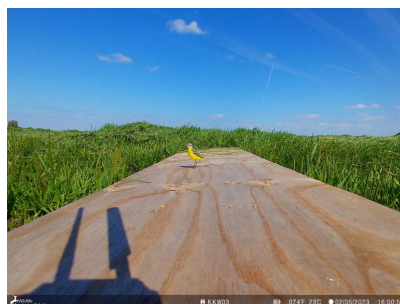
Wat is er nog meer waargenomen [A]

29 april eerste bezoeker een Kneu. Een vogelsoort die niet meer alledaags is maar op de akkerpercelen in grote aantallen wordt gezien. De tureluur wordt jaarlijks als broedvogel gezien maar is lastig op te sporen.

Ook hier volop Gele kwikstaarten.

En daar waar vogelmuur te vinden is ontbreken de houtduiven niet.

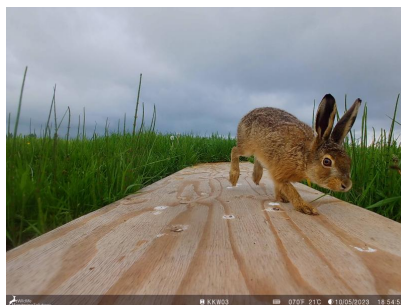
En ook hier is regelmatig een Bruine rat te zien.

Ook de ransuil is een vaste gast in de polder maar vooral geïnteresseerd in muizen maar een kleine rat zal hij ook wel pakken.

Uiteraard ook veel jonge hazen op de Kuikenbruggen.

De laatste jaren gaat het ook goed met de Bergeend.

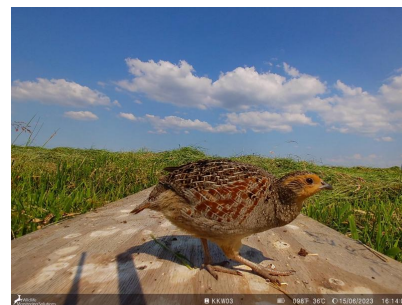
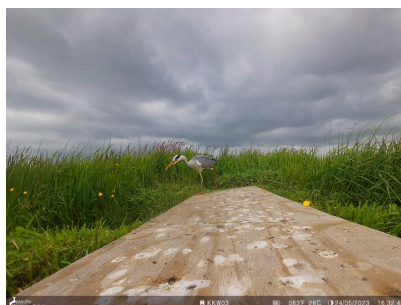
En ook hier weer de Tureluur.

En weer een nieuwe kat nr. 4.

De Blauwe reiger is zo te zien op zoek naar de Bruine rat.

Een van de mooiere waarnemingen de Patrijs.

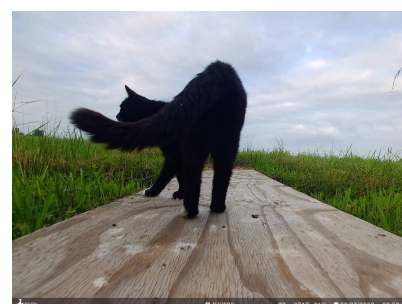
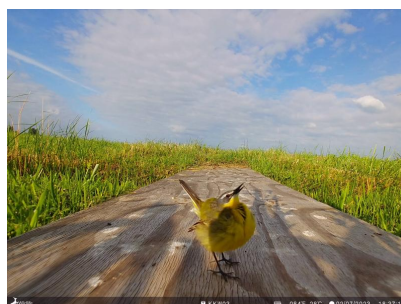
[K1] is ook hier van de partij.

De volgende dag ook [K2]

Uren zat hij daar te zingen de Gele kwikstaart.

Er dan is er ook nog kat 5.

En hier nog even een shot van spelende hermelijnen. De camera's zijn 28 juli verwijderd.

Ringacties

Geringd 2023			
Leeftijd in dagen	Aantal	Alu ring	Kleurring
13,0	1,0	1,0	
16,0	1,0	1,0	
24,0	2,0	1,0	1,0
28,0	1,0		1,0
31,0	1,0	1,0	
35,0	1,0		1,0
Totaal	7	4	3

In de graslandpercelen tussen de Noordtocht en de kuikenbruggen A & B zijn 7 kievitkuikens geringd. 4 met een aluminium ring en 3 met een kleurring.

We hopen, als kers op de taart, deze vogels volgend jaar als broedvogel in het gebied te mogen begroeten.

Bijzonder aan deze ringactie was dat de vogels ouder dan 28 dagen nog niet tot het besef waren gekomen dat ze al konden vliegen.

De leeftijd is niet altijd bepalend voor het aanleggen van een kleurring maar de dikte van de tarsus. Die verschilt per individu.

Herlegsels

Hoewel het geen exacte wetenschap is lijkt er wel een verband te bestaan tussen het aantal legsels voor de eerste uitkomstdata van de kievitsnesten en daarna. Het blijft een aanname

Jaar	Aantal	Nest	Legsels	Legsels	Gemiddelde
	Legsels	predatie	na 13 april	na 23 april	late legsels
		in %	in %	in %	in %
2023	42	8,0	43	29	36
2022	74	11,7	61	54	57
2021	59	8,2	68	61	64
2020	75	23,6	56	53	55

omdat er ook in mei nog kieviten uit aangrenzende percelen een vervolglegsel starten. Maar het is duidelijk dat kieviten die opgroeiende jongen hebben tot bijna vliegvlug niet meer aan het broedproces meedoen.

De eerste nesten komen rond 12 april uit en het aanmaken van een vervolglegsel

kost het vrouwtje gemiddeld 10 dagen. Deze twee data zijn dan ook als uitgangspunt genomen voor de vergelijking. De waarden zijn in procenten t.o.v. het totaal aantal nesten weergegeven dus niet als aantal.

In de tabel links zijn het aantal beschermde legsel tussen 2020 en 2023 weergegeven. We zien in 2023 duidelijk een behoorlijke teruggang van het aantal legsel [27% t.o.v. het

gemiddelde van 2020 t/m 2022].

Jaar	Aantal	Nest	Legsels	Legsels	Gemiddelde
Buren	Legsels	predatie	na 13 april	na 23 april	late legsels
		in %	in %	in %	in %
2023	30	6,7	53	53	53
2022	18	11,7	67	50	58
2021	23	8,3	65	61	63
2020	26	16,7	62	50	56

De teruggang is te herleiden naar een toename van 8% van het aantal legsels bij de burens maar ook het omzetten van grasland naar akkerland enkele percelen verderop t.b.v. de aardappelteelt kan als oorzaak worden aangemerkt.

Bovendien waren er na de eerste broedfase veel grondverplaatsingen op het linker perceel om het maisland te egaliseren.

Een vervolgonderzoek in 2024 geeft hopelijk meer duidelijkheid.

Over het algemeen komen de kieviten na een succesvol broedseizoen terug naar dezelfde percelen. Uit ringonderzoek blijkt echter ook dat kieviten vele percelen verderop kunnen gaan broeden.

Waarneming

- Er is dus een teruggang van 27% van het aantal herlegsels wat naar onze mening een indicatie is voor een significante toename van het aantal grote- en nagenoeg vliegvlugge jongen ten opzichte van 2020 t/m 2022.
- We constateerden in het grasland vele grote- en nagenoeg vliegvlugge jongen.
- De camerabeelden toonde een mooi groeibeeld van jonge kieviten.
- Er zijn geen grondpredatoren met andere prooien dat de Woelrat waargenomen.

Conclusie

- We constateren dat het plaatsen van de kuikenbruggen niet tot een hogere predatie heeft geleid.
- De lage predatie vermoedelijk ook het gevolg is van een goede veldmuizenstand [onze kerkuilen hebben dit jaar gemiddeld 5 jongen per paar voortgebracht]
- Dat er meer vliegvlugge jongen zijn waargenomen dan in de voorgaande jaren.
- Bijzonder is te zien dat de Hermelijn, die in de 'Rode Lijst' als kwetsbaar wordt omschreven, in onze poldergebieden veelvuldig wordt waargenomen. Zo ook in dit proefproject.
- Om uit te sluiten dat dit een toevalstreffer is gaan we volgend jaar de proef herhalen.